

Prof. dr hab. n. med. Irena Krupka-Matuszczyk
Śląska Wyższa Szkoła Medyczna w Katowicach

Katowice, 25. 02. 2025r

Recenzja

rozprawy na stopień doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu
w dyscyplinie nauki medyczne lek Julii Suwalskiej Badanie związku nadwagi
i otyłości z zaburzeniami nastroju, zachowaniami żywieniowymi i stylem życia

Przedstawiona mi do oceny praca została wykonana pod kierunkiem naukowym
Pana Prof. dr hab. n. med. Paweł Bogdańskiego w Katedrze i Zakładzie Leczenia
Otyłości, Zaburzeń Metabolicznych oraz Dietetyki Klinicznej Uniwersytetu
Medycznego Kolegium Nauk Medycznych Uniwersytetu Medycznego
im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu.

Recenzowana rozprawa ma układ typowy dla pracy doktorskiej, której podstawą są
3 artykuły zamieszczone w recenzowanych czasopismach, w których Doktorantka
jest pierwszym autorem:

1. Suwalska J., Kolasińska K., Łojko D., Bogdański P. Eating Behaviors, Depressive
Symptoms and Lifestyle in University Students in Poland.

Nutrients 2022, 14, 1106.

DOI: 10.3390/nu14051106.

IF: 5,9; Min. Nauki: 140 pkt

2. Suwalska J., Łukasik S., Cymerys M., Suwalska A., Bogdański P. Determinants of
Weight Status and Body, Health and Life Satisfaction in Young Adults.

Nutrients 2024, 16, 1484.

DOI: 10.3390/nu16101484.

IF: 4,8; Min. Nauki: 140

3. Suwalska J., Skibińska M., Łojko D., Bogdański P. Analiza wybranych czynników związanych ze współwystępowaniem nadwagi/otyłości i objawów depresji w grupie młodych kobiet.

Neuropsychiatria i Neuropsychologia 2024; 19, 1–2: 1–8.

DOI: 10.5114/nan.2024.141884

IF: 0,4; Min. Nauki: 40

Łączny Impact Factor: 11,1

Łączna liczba punktów Min. Nauki: 320

Dysertacja posiada wszystkie wymagane elementy strukturalne. Została napisana bardzo starannie pod względem edytorskim, bez błędów i dobrą polszczyzną. Liczy 85 stron wraz z trzema publikacjami i oświadczeniami o wkładzie pracy współautorów i obejmuje 11 rozdziałów wraz ze streszczeniem w j. polskim i angielskim, piśmiennictwem, spisem skrótów i cyklem prac. Piśmiennictwo liczy 45 pozycji, w tym znajduje się 6 polskich prac. Niewielka liczba polskich publikacji świadczy o ważnym problemie społecznym i chęcią wpisania się w nurt badań i analiz zwłaszcza, że dotychczas nie przeprowadzono w Polsce proponowanych przez Doktorantkę badań. Większość cytowanych prac została opublikowana w okresie ostatnich lat, co podkreśla aktualność i nowoczesność ocenianej pracy. Bibliografia przedmiotu jest świetnie dobrana i zacytowana w tekście pracy, zarówno w trzech publikacjach, jak i rozprawy.

Badanie uzyskało aprobatę Komisji Bioetycznej Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu uchwała nr 857/18 z dnia 06.09.2018r.

Nazwa i numer źródła finansowania

„Badanie roli czynników klinicznych, psychologicznych, związanych ze stylem życia i laboratoryjnych we współwystępowaniu depresji i otyłości”. Projekt finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach programu „Diamentowy Grant” na podstawie umowy nr 0185/DIA/2018/47 z dnia 17.10.2018.

Podjęty przez Doktorantkę temat jest bardzo ważny i aktualny ze względu na zmieniające się warunki naszego życia zwłaszcza przy dostępie do nowoczesnych technologii w medycynie i świadomości społecznej o zagrożeniach chorobowych, również nadwagą i otyłością.

Przytaczam wybrane dane kliniczne dotyczące postępowania u chorych na otyłość 2024 – [...] otyłość stanowi narastający problem medyczny i społeczny, a odsetek osób z nadmierną masą ciała obecnie wynosi 60% i nieustannie się zwiększa. Na otyłość choruje 21% dorosłych Polaków, co oznacza, że co piąty pacjent trafiający do gabinetu lekarza POZ ma ten problem zdrowotny, a problem w coraz większym stopniu dotyczy także dzieci i nastolatków. Pacjenci z otyłością to na ogół chorzy wielochorobowi, cierpiący z powodu cukrzycy, nadciśnienia tętniczego, choroby słuszczeniowej wątroby, zaburzeń lipidowych, zawał serca, udar mózgu, zespół bezdechu sennego, przewlekłą chorobę nerek, zaburzenia płodności, choroby zwyrodnieniowej stawów i wielu innych dolegliwości, w tym zaburzeń nastroju.

Wstęp znakomicie omawia zadania i rozwój holistycznego spojrzenia na pacjenta i rozpatrywania skarg chorego o charakterze psychologicznym np. obniżonego nastroju czy lęku, jako dolegliwości psychosomatycznych. Natomiast dodatkowo Doktorantka zwraca uwagę na związek choroby, która jest meta cechą osobowości, odpowiedzialną za adaptację do nowych zdrowotnych sytuacji. Jak dotąd nie ma badań dotyczących tego aspektu.

Założenia i cele pracy zawiera rozdział drugi z jasno i krótko określonymi celami badawczymi.

Celem głównym badania była ocena związku nadwagi i otyłości z zaburzeniami nastroju, zachowaniami żywieniowymi, stylem życia i stężeniem w surowicy wybranych adipocytokin w grupie młodych dorosłych.

Cele szczegółowe obejmowały:

1. Ocenę związku objawów depresji, stylu życia i zachowań żywieniowych z występowaniem nadwagi/otyłości
2. Analizę roli jedzenia emocjonalnego we współwystępowaniu nadwagi/otyłości i objawów depresji.
3. Analizę związku stężeń wybranych adipocytokin i markerów stanu zapalnego z nadwagą/otyłością i objawami depresji

W trzecim rozdziale Badaczka przedstawiła materiał i metody prospektywnej pracy charakteryzując organizację i uczestników badania, którzy wyrazili świadomą zgodę spełniali warunki włączenia do grupy badanej i kontrolnej, metody oceny oraz zastosowaną analizę statystyczną.

Badanie przeprowadzono w grupie 800 młodych dorosłych (18-25 lat), studentów Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu w okresie od października 2019 do marca 2022. Wszyscy uczestnicy badania zostali poinformowani o jego przebiegu i wyrazili zgodę na udział.

U wszystkich uczestników przeprowadzono analizę aktywności fizycznej, diety, objawów depresji, zachowań żywieniowych i impulsywności. Kwestionariusz autorski obejmował dane demograficzne, pytania o stosowanie używek (palenie tytoniu, używanie alkoholu), stosowanie diety, status socjoekonomiczny, choroby przewlekłe i przyjmowane leki. Zastosowane kwestionariusze zostały opisane szczegółowo. Aktywność fizyczną oceniano przy użyciu Międzynarodowego Kwestionariusza Aktywności Fizycznej (IPAQ). Jest to narzędzie służące do oceny częstotliwości, czasu trwania i intensywności aktywności fizycznej. Na jego podstawie wyliczono poziomy aktywności fizycznej w stopniu – niewystarczający, wystarczający i wysoki. Do oceny diety uczestników wykorzystano Kwestionariusz Częstotliwości Spożycia Żywności (FFQ-6) . Jest to kwestionariusz jakościowy służący do zebrania informacji o częstotliwości spożywania 62 grup produktów w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Badani mieli do wyboru 6 kategorii częstotliwości spożycia żywności: nigdy lub prawie nigdy, raz w miesiącu lub rzadziej, kilka razy w miesiącu, kilka razy w tygodniu, codziennie, kilka razy dziennie. Zgodnie z wytycznymi dotyczącymi odpowiedzi przeliczono na dzienne spożycie poszczególnych produktów i połączono w 25 grup żywności.

Nasilenie objawów depresji oceniono przy pomocy Kwestionariusza Depresji Becka (BDI). Kwestionariusz składa się z 21 pytań oceniających nasilenie objawów depresji w skali od 0 do 3 punktów. Wynik stanowi suma punktów. Wynik w zakresie 10-18 oznacza nasilenie łagodne do umiarkowanego, 19-29 umiarkowane do ciężkiego, a 30-63 ciężkie nasilenie objawów depresji]. Na potrzeby analiz uczestników podzielono na dwie grupy – bez objawów depresji ($BDI < 10$) i z objawami depresji ($BDI \geq 10$).

Przy pomocy Kwestionariusza TFEQ-18 badano zachowania żywieniowe w 3 podskalach – ograniczania jedzenia (6 pytań), braku kontroli nad jedzeniem (9 pytań) i jedzenia pod wpływem emocji (3 pytania). Odpowiedzi na 17 pytań zawarto na czteropunktowej skali Likerta.

U losowo 160 osób wykonano badania laboratoryjne – oznaczenia stężenia interleukiny 6 (IL-6), czynnika martwicy nowotworów białka C-reaktywnego, leptyny oraz adiponektyny. Oznaczenia wykonane zostały w Zakładzie Genetyki w Psychiatrii Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu.

Analizy związku stężeń wybranych adipocytokin z objawami depresji i BMI wykonano w grupie kobiet 137 osób.

W tej grupie u chętnych uczestników wykonano także analizę składu ciała przy pomocy analizatora składu ciała TANITA MC780 MA S. U osób, które nie wzięły udziału w analizie składu ciała wskaźnik masy ciała BMI wyliczono jako współczynnik powstały przez podzielenie masy ciała podanej w kilogramach przez kwadrat wzrostu podanego w metrach.

Wg kategorii BMI uczestników zakwalifikowano do grupy z niedowagą ($BMI < 18,5$ kg/m²), prawidłową masą ciała ($18,5 - 24,9$ kg/m²), nadwagą ($25,0 - 29,9$ kg/m²) i otyłością ($\geq 30,0$ kg/m²). Na potrzeby analiz uczestników podzielono na osoby z $BMI < 25$ i ≥ 25 .

Analizy statystyczne wykonano przy użyciu programu Excel 365 i Statistica 13. Do analiz zmiennych kategoryalnych zastosowano test chi-kwadrat, a do analiz zmiennych ciągłych test t-studenta i test Manna-Whitneya. Do analiz korelacji wykorzystano test Spearmana.

Wyniki

Wykorzystane analizy są przejrzyste i adekwatne do przedmiotu badań. Opis wyników jest kompletny. Dla wykazania słuszności celów Doktorantka skonfrontował wyniki z dostępnym anglojęzycznym i nielicznym polskim piśmiennictwem na stronach rozprawy i w dołączonym cyklu 3 prac dając dowody dobrej znajomości przedstawianego problemu.

W ocenianej pracy cenne jest ujęcie wyników we wnioskach, które są podsumowaniem badań i analiz 3 publikacji oraz stały się odpowiedzią na postawione cele badawcze i Badaczka sformułowała następujące wnioski:

1. Wyniki badania wskazują na złożoną rolę czynników psychologicznych, stylu życia i zachowań żywieniowych w występowaniu nadwagi i otyłości w grupie młodych dorosłych.
2. Stwierdzone znaczne rozpowszechnienie objawów depresji i ich związek z nadwagą i otyłością w grupie młodych dorosłych wskazują na konieczność skriningu i leczenia zaburzeń nastroju w tej populacji.
3. Wykazano istotny związek jedzenia emocjonalnego zarówno z nadwagą/otyłością, jak i z objawami depresji – potencjalny istotny punkt interwencji.
4. Obserwowano istotny związek wskaźnika masy ciała, ale nie objawów depresji, ze stężeniami wybranych adipocytokin i markerów stanu zapalnego.

Analiza cyklu prac

W pierwszej pracy (Suwalska i wsp. Nutrients 2022) przeprowadzono analizę zachowań żywieniowych, diety, aktywności fizycznej, impulsywności i objawów depresji w grupie młodych dorosłych i ich związku z występowaniem nadwagi i otyłości. Wyniki badania wskazują na duże rozpowszechnienie objawów depresji w badanej grupie oraz częstsze występowanie objawów depresji u kobiet. Stwierdzono niewystarczające spożycie warzyw, owoców i ryb, u co piątego uczestnika niską aktywność fizyczną. Jedzenie pod wpływem emocji, brak kontroli nad jedzeniem i jedzenie restrykcyjne wykazywały istotny związek z BMI, dietą i nasileniem objawów depresji.

W drugiej pracy (Suwalska i wsp. Nutrients 2024) analizowano wpływ objawów depresji, stylu życia i zachowań żywieniowych na występowanie nadwagi/otyłości oraz zadowolenie z wyglądu, zdrowia i życia. W badanej grupie kobiety były istotnie mniej zadowolone z wyglądu, zdrowia i życia niż mężczyźni. Objawy depresji wiązały się z istotnie niższą satysfakcją z wyglądu, zdrowia i życia, a depresja w wywiadzie zwiększała ryzyko nadwagi/otyłości. Jedzenie pod wpływem emocji wiązało się ze zwiększonym ryzykiem nadwagi/otyłości oraz zmniejszało satysfakcję z wyglądu i

stanu zdrowia. Badanie wykazało znaczenie aktywności fizycznej dla dobrostanu młodych dorosłych, wpływała ona pozytywnie na satysfakcję z wyglądu, zdrowia i życia.

W trzeciej publikacji (Suwalska i wsp. Neuropsychiatria i Neuropsychologia 2024) oceniano rolę jedzenia emocjonalnego i wybranych wykładników procesu zapalnego jako prawdopodobnych mechanizmów współwystępowania nadwagi/otyłości i objawów depresji w populacji młodych kobiet. Badane z nadwagą/otyłością miały istotnie wyższe nasilenie objawów depresji, wyższe jedzenie emocjonalne oraz wyższe stężenia IL-6, CRP i leptyny w surowicy. Wskaźnik masy ciała był istotnie pozytywnie związany z nasileniem objawów depresji, jedzeniem pod wpływem emocji, stężeniem CRP, leptyny i interleukiny 6 w surowicy. Nasilenie objawów depresji było istotnie związane z jedzeniem pod wpływem emocji. Nie wykazano związku objawów depresji ze stężeniami TNF- α , CRP, interleukiny 6, leptyny i adiponektyny w surowicy. Dla recenzenta jest to bardzo interesujący wniosek badawczy.

Wyniki wskazują na złożoną rolę czynników psychologicznych, stylu życia i zachowań żywieniowych w występowaniu nadwagi i otyłości w grupie młodych dorosłych. Wysokie rozpowszechnienie objawów depresji i ich związek z nadwagą i otyłością w grupie młodych dorosłych wskazuje na konieczność skriningu i leczenia zaburzeń nastroju w tej populacji. Uzyskane dane mogą również stanowić wkład w opracowanie programów edukacyjnych i strategii interwencyjnych mających na celu dobrostan psychiczny i fizyczny studentów i wdrożenie zdrowych zmian stylu życia.

Zgadzam się w pełni z uzyskanymi wynikami, które mogą przyczynić się do zwiększenia wiedzy na temat czynników ryzyka nadwagi i otyłości wśród młodych dorosłych

Podsumowanie

Przystępując do oceny pracy pragnę na wstępie podkreślić, że praca doktorska, szczególnie treści zawarte w 3 publikacjach z szerokim przeglądem literatury jest interesująco poznawcza i stanowi świetny materiał dydaktyczny nie tylko dla osób

wspomagających terapię nadwagi i otyłości, ale również dla lekarzy pracujących w podstawowej opiece zdrowotnej.

Oceniając cele pracy, dobór materiału i zastosowane metody należy je uznać za właściwe, pozwalają analizować ważny problem badawczy. Jego zrealizowanie należało do przedsięwzięć czasochłonnych, wymagających wytrwałości, dobrego przygotowania, znajomości badanej problematyki powiązania wzajemnie na siebie oddziałujących czynników, nie tylko Doktorantki, ale całego zespołu badawczego, terapeutycznego i współpracujących psychiatrów i psychologów. Zastosowane metody analityczne okazały się przydatne i wartościowe dla uzyskania wyników i ważnych końcowych wniosków.

Istotnym dla pracy i czytającej była dyskusja, w której Doktorantka odniosła własne wyniki do danych z piśmiennictwa. W porównaniu z wcześniejszymi doniesieniami, niniejsze badanie uwzględniło największą liczbę potencjalnych zmiennych dotyczących zdrowia psychicznego - oprócz skupienia się na zaburzeniach psychologicznych, określono również zachowania żywieniowe, styl życia i dodatkowo stężenie wybranych adipocytokin.

Chcę podkreślić tę ważną implikację kliniczną, jaką jest potrzeba zwrócenia uwagi na stan psychiczny pacjentów, ponieważ zaniedbanie psychiatrycznych i psychologicznych aspektów powstania choroby i jej leczenia skutkuje gorszą jakością życia i funkcjonowania chorego.

Ponadto istotne jest to, że Badaczka przedstawiła z jednej strony ograniczenia badań własnych, ale również podkreśliła znaczenie wyników dla praktyki klinicznej.

Dla mnie psychiatry nowością w pracy doktorskiej był postawiony problem badawczy określony w założeniach i metodologii badania, jak również ostrożnie, ale precyzyjnie analizowane wyniki oraz postawione wnioski z przeprowadzonego badania.

Mogę pogratulować Doktorantce Pani lek. Julii Suwalskiej wyboru nowoczesnego i aktualnego tematu pracy doktorskiej, a Panu Profesorowi Pawłowi Bogdańskiemu sprawnej, znakomicie wykształconej Badaczki, której dorobek naukowy przedstawia się następująco 19 publikacji pełnotekstowych, punkty IF=32,351, punkty MN=965, IHirsha: 6, cytowania: 132 .

Przeprowadzona dyskusja udowodniła celowość tego rodzaju badań, potwierdziła przydatność wykorzystanej metodologii w pracy, co powoduje, że praca doktorska

złożona z 3 publikacji, stanowi wartościową pozycję naukową dla lekarzy i psychologów - współpracujących ze sobą.

Proponuję pracę zgłosić do konkursu firmy StatSoft Polska 2025

Stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska lek. Julii Suwalskiej Badanie związku nadwagi i otyłości z zaburzeniami nastroju, zachowaniami żywieniowymi i stylem życia spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce; to jest stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, dowodzi ogólnej wiedzy teoretycznej Doktorantki w dyscyplinie oraz że lek. Julia Suwalska posiada umiejętności samodzielnego prowadzenia badań naukowych i rozwiązywania problemu badawczego.

Stawiam wniosek o dopuszczenie Pani lek. Julii Suwalskiej do dalszych faz przewodu doktorskiego.

Równocześnie wnoszę do Kapituły Kolegium Nauk Medycznych wniosek o wyróżnienie pracy, a uzasadnieniem jest podsumowanie recenzji.

Katowice, 25. 02. 2025r

Prof. Irena Krupka-Matuszczyk

Prof. dr hab. n. med.
Irena Krupka-Matuszczyk
specjalista psychiatra
specjalista seksuolog